
DESorientering

Dansk Epidemiologisk Selskabs Nyhedsbrev

17. Februar 2006; Vol. 12 (1)

Nyt fra redaktionen: Side 3

Nyt om hjemmesiden: Side 3

Nyt fra bestyrelsen: Side 4

Mødereferater: Side 5

Kurser & Møder: Side 6

Stillingsopslag: Side 12

Akademiske afhandlinger: Side 14

Dansk Epidemiologisk Selskab

Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet

Vennelyst Boulevard 6 8000 Århus C

Telefon: 8942 6179, Fax:8942 6179, E-mail: des@soci.au.dk.

Dansk Epidemiologisk Selskab

Dansk Epidemiologisk Selskab (DES) er et videnskabeligt selskab med det formål at arbejde for en tværfaglig præ- og postgraduat uddannelse og forskning inden for epidemiologi, at fremme det videnskabelige samarbejde mellem selskabets medlemmer, og at fremme videnskabeligt samarbejde med andre videnskabelige selskaber. DES er medlem af Dansk Medicinsk Selskab og er desuden den nationale afdeling af International Epidemiological Association.

Der afholdes én årlig generalforsamling i forbindelse med selskabets årsmøde i september måned. Løbende funktioner varetages af en bestyrelse som vælges for perioder af 2 år. Bestyrelsen består af 5 medlemmer samt bladets redaktør. Bestyrelsen består p.t. af *Ulrik Kesmodel*, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet, og Gynækologisk-obstetrisk afd. Y, Skejby Sygehus (formand); *Allan Linneberg*, Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed, Glostrup (næstformand); *Tina Kold Jensen*, Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet (sekretær); *Michael Davidsen*, Statens Institut for Folkesundhed, København (kasserer), *Kirsten Ohm Kyvik*, Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet og *Mads Kamper-Jørgensen*, Statens Serum Institut, København (redaktør). Selskabets revisorer er *Gerda Engholm*, Kræftens Bekæmpelse og *Klaus Rostgaard Petersen*, Statens Seruminstitut.

DES optager medlemmer med alle relevante uddannelser. Indmeldelse kan ske via selskabets hjemmeside på www.des.suite.dk eller ved henvendelse til nedenstående adresse. Årskontingentet er 175 kr., som opkræves via DADL. Henvendelser til DES bedes rettet til formanden eller sendt til adressen:

Dansk Epidemiologisk Selskab

Institut for Folkesundhed

Aarhus Universitet

Vennelyst Boulevard 6

8000 Århus C

Telefon: 8942 6179

Fax:8942 6179

E-mail: des@soci.au.dk.

DESorientering

Selskabets nyhedsbrev DESorientering udkommer 3-4 gange årligt i et oplag på ca. 500 og udsendes til alle medlemmer. Der er ingen copyright, men anvendelse af indholdet bedes altid ledsaget af en kildeangivelse. Materiale som ønskes optaget i DESorientering bedes sendt vedhæftet en e-mail til mka@ssi.dk senest 7 dage inden udgivelsesdato eller til

DESorientering

v./ Mads Kamper-Jørgensen

Afdeling for Epidemiologisk Forskning

Statens Serum Institut

Artillerivej 5

2300 København S

Nyt fra redaktionen

På trods af at der i sidste udgave af DESorientering stod skrevet at vol. 11 (5) var sidste papirudgave af DESorientering, har vi alligevel valgt at udsende nærværende udgave med posten. Dette skyldes at vi stadig mangler mailadresser på en del medlemmer. Mange tak til alle de der har sendt deres mailadresse til Helle Trolle og samtidig også en opfordring til de medlemmer som stadig mangler om at sende deres mailadresse til des@soci.au.dk. Vi håber dermed at næste udgave af DESorientering kommer som elektronisk nyhedsbrev vedhæftet en mail.

Denne udgave af DESorientering indeholder en række kursustilbud og stillingsopslag. Vi er i redaktionen glade for at bringe disse og vil gerne opfordre medlemmer til fortsat at holde os informeret. Vi vil stadig gerne opfordre medlemmer til at indsende kortfattede dansksprogede resuméer af relevante akademiske afhandlinger til redaktionen på mka@ssi.dk.

Nyt om hjemmesiden

DES' hjemmeside har i lang tid ikke været opdateret. Dette skyldes at hjemmesiden er kodet på en måde så den nuværende bestyrelse ikke har haft adgang til at opdatere og ændre den. Det bliver der lavet om på inden længe. Primo april lancerer DES en ny hjemmeside, udarbejdet af en grafisk designer. Bestyrelsen har set de første udkast til hjemmesiden og er meget forventningsfulde, både hvad angår udseende og funktionalitet.

Nyt fra bestyrelsen

Bestyrelsen har siden sidste udgave af DESorientering afholdt to bestyrelsesmøder henholdsvis d. 30. november 2005 og 13. februar 2006. I dette nummer bringes et kortfattet referat af mødet afholdt d. 30. november 2005.

Nyvalgt European Counsellor i IEA-EEF, Anne-Marie Nybo Andersen orienterede om sit arbejde i IEA-EEF. Blandt andet opfordrede Anne-Marie Nybo Andersen til at DES arrangerer en europæisk konference i 2009.

Næste årsmøde er flyttet til 22.-23. september 2006. Som tidligere skrevet bliver emnet epidemiologisk og statistisk metode. Bestyrelsen opstillede forslag til foredragsemner og foredragsholdere. En skitse til foreløbigt program blev lagt. Som noget nyt vil der i år blive givet plads til frie foredrag og postersessioner.

I forbindelse med flytning indgives der flyttemeddelelse til Folkeregistret. På denne er det muligt at fravælge kontakt i forbindelse med forskning. Bestyrelsen diskuterede dette potentielle problem for dansk epidemiologisk forskning.

Bestyrelsen havde indhentet et tilbud om fornyelse af hjemmesiden. Tilbuddet var for dyrt og der indhentes derfor andre tilbud.

Bestyrelsen blev opfordret til at skrive en artikel som led i en artikelserie fra de videnskabelige selskaber til Ugeskrift for Læger. Bestyrelsen havde foreløbig to forslag til forfattere og emner.

Mødereferater

The XVIIth IEA World Congress of Epidemiology.
Epidemiology & Equity in Health: Methodological Challenges & Strategies for the 21th Century.
Bangkok, Thailand 21-25 August 2005.

Konferencen var arrangeret af International Epidemiology Association (IEA) og det Thailandske selskab "Thai Consortium of Epidemiology i samarbejde med Chulalongkorn University", hvor Institute for Health Research (IHR) og The College of Public Health (CPH) var hovedkræfterne. I alt var der ca. 750 deltagere fra mindst 45 lande. Der var deltagelse af både seniorforskere og yngre forskere og alle kontinenter var repræsenteret.

Hovedtemaet var "Equity in health" - retfærdighed eller lige muligheder for sundhed. Konferencen var bygget op med en blanding af plenumsessioner, satellitsessioner og workshops/symposier, desuden var der postersessioner. Dette forum viste tydeligt hvor forskellige arbejdsbetingelser forskere har på verdensplan, selv i en verden der går mod globalisering. Forskellen ses på trods af, at mange lande arbejder med identiske public health problemer, for eksempel overvægt blandt børn, social ulighed, alkoholproblemer og luftforurening.

En stor del af konferencen handlede om, hvordan forskernes bidrag til dokumentation af ulighed eller urimelighed i sundhed på verdensplan bliver bragt videre, og viden bliver implementeret. Fra Verdensbanken holdt Davidson R. Gwatkin et indlæg, hvor hovedbudskabet var, hvordan man flytter fra observation til aktion, hvor der blev gjort opmærksom at man må benytte sig af de fire E'er (Epidemiology, Economy, Equity og Efficiency). Professor Nancy Krieger holdt et provokerende og spændende indlæg om socialmedicin og epidemiologiske metoder, og hun illustrerede hvordan sociale- og kønsspecifikke forhold har betydning for sundhedstilstanden. Professor Stephanie Ounpuu demonstrerede ved eksemplet the INTER-HEART Studies, hvordan man med ret små midler kan involvere både udvikling og udviklingslande og opnå gode resultater. Samme emne blev diskuteret i en spændende workshop.

Ved generalforsamlingen i IEA blev professor Neil Pearce valgt som President-Elect og overtager således præsident posten om 3 år efter Jørn Olsen. Desuden blev der stemt om, hvor næste IEA verdenskongres skal foregå og valget faldt på Brasilien. Vi håber mange vil deltage i den næste verdens kongres i 2008, målgruppen er folkesundhedsinteresserede epidemiologer.

Med venlig hilsen

Jørn Olsen
professor

Anne Marie Nyboe Andersen
afdelingslæge

Ane Marie Tulstrup
afdelingslæge

Kurser & Møder

European Educational Programme in Epidemiology

19th Residential Summer Course

Florence 26 June - 14 July 2006

The course, now in its nineteenth year, is intended for epidemiologists, public health practitioners and clinicians with an interest in epidemiology. The main three week course offers in the first two weeks five general modules on epidemiological study design and statistical analysis of epidemiological data. In the third week seven special modules, ranging from cancer epidemiology and cardiovascular epidemiology to the impact of changes of global climatic environment cover topics of current relevance for health. The courses are taught in English by lecturers from European universities and research institutes and are held in residential form in the "Studium" centre on the hills close to Florence.

EPIDEMIOLOGICAL METHODS AND STUDY DESIGN

*Franco Merletti, Italy,
Jørn Olsen, Denmark
Neil Pearce, New Zealand,
Lorenzo Richiardi, Italy,
Rodolfo Saracci, Course Director, Italy*

STATISTICAL METHODS IN EPIDEMIOLOGY

*Simon Cousens and Bianca De Stavola, UK,
Per Krag Andersen, Denmark,
Annibale Biggeri, Laura Ciccolallo, Corrado
Lagazio, Stefano Mattioli, Michela Baccini
and Jacopo Pasquini, Italy,
Paco Fernandez and Aurelio Tobias, Spain*

CANCER EPIDEMIOLOGY

Dimitrios Trichopoulos, Greece

CARDIOVASCULAR EPIDEMIOLOGY

Ulrich Keil and Peter Heuschmann, Germany

EPIDEMIOLOGY AND ENVIRONMENT

- Global climatic change & health :
Anthony McMichael, Australia
- Local and occupational environment & health :
Joseph Antó and Jordi Sunyer, Spain
- Social environment & health :
George Davey-Smith, UK

DATA ANALYSIS WITH THE R-PACKAGE

Bendix Carstensen, Denmark

Confounding control and Mendelian randomization in epidemiological studies

Florence 25 September - 29 September 2006

This one week course introduces Mendelian randomization, a fast growing methodological topic in epidemiology, within the general frame of methods for the control of confounding. The course is addressed to students with good familiarity with epidemiological methods and the practice of epidemiological data analysis.

UPDATE INFORMATION AND
APPLICATION FORMS ON THE WEBSITE :

www.eepe.org

e-mail : eepe@eepe.org

To contact EEPE :

TEL. +33 (0)6 73 31 41 25 / +33 (0)4 78 01 10 65

FAX. +33 (0)4 78 97 30 41

Mail address :

European Educational Programme in Epidemiology c/o
Agenzia Regionale di Sanità (attention : Ms Caterina Baldocchi)
Viale Milton 7 - 50129 Firenze - Italy

Nordic Summer School in Methods of Infectious Disease Epidemiology (NordForsk course)

When: 25 June – 2 July 2006

Where: Skjoldenaesholm's Castle on Sjaelland, Denmark.

Who: Nordic and Baltic PhD students, research-minded infectious disease doctors and microbiologists, as well as others with an interest in the epidemiology of infections.

What: The course will emphasise new aspects of the spread of infectious diseases in developed countries and their long-term consequences. Particular focus will be put on more advanced methods and new ways to study causation and risk factor associations. We will address issues related to the study of longitudinal data, counting processes and transmission dynamic modelling. Course language: English.

Course organisers: Prof. Mads Melbye, Division of Epidemiology, Statens Serum Institut, Copenhagen, and Prof. Johan Giesecke, European Centre for Disease Prevention and Control, Stockholm, Sweden.

Faculty: Researchers from the London School of Hygiene and Tropical Medicine, UK; the Centers for Disease Control, USA, National Institutes of Health, USA, and Nordic infectious disease epidemiologists.

Course secretary: Annemette Kristensen.

Course fee: The tuition is DKK 3,500 (none for Baltic or Russian participants). Travel expenses (at lowest standard cost) are reimbursed.

Application: Please e-mail your application to Annemette Kristensen, Division of Epidemiology, Statens Serum Institut, e-mail: abk@ssi.dk. Telephone: +45 32 68 31 64, www.epiresearch.dk. Reasons for applying should be stated, and the application include a short CV (2 pages), description of current research project (1 page), plus an indication of overall research interests (1 page)

Closing date for applications: 18 April 2006

Epidemiologisk-statistisk seminariserie

Seminarierien udbydes af den nationale forskerskole i folkesundhedsvidenskab, GRASPH (Graduate School of Public Health). Møderne afholdes sidste mandag i måneden og foregår på Center for Sundhed og Samfund, Øster Farimagsgade 5, bygning 5, opgang B, rum 5.0.34.

27. februar kl. 15.15: Juan Merlo og Klaus Larsen: *"Assessment of neighbourhood effects on individual health"*.

27. marts kl. 15.15: Svend Kreiner: *"Metoder til analyse af forløbsdata med udgangspunkt i Allan Krasniks kontaktmønsterundersøgelse"*

24. april kl. 15.15: Niels Keiding: *"Tid til graviditet"*

29. maj kl. 15.15: Svend Kreiner: *"Markovmodeller til tidsstudier i hjemmeplejen ifm. Kirsten Schultz-Larsens projekt"*

Course in STATISTICAL PRACTICE IN EPIDEMIOLOGY USING R

Tartu, Estonia, Thursday 8 - Tuesday 13 June 2006

The course is aimed at epidemiologists and statisticians who wish to use R for statistical modelling and analysis of epidemiological data. The course requires basic knowledge of epidemiological concepts and study types. These will only be briefly reviewed, whereas the more advanced epidemiological and statistical concepts will be treated in depth.

Contents:

History of R, Language, Objects, Functions, Interface to other dataformats, Dataframes, Classical methods: Mantel-Haenszel etc., Tabulation of data, Logistic regression for case-control-studies, Poisson regression for follow-up studies, Parametrization of models, Causal inference, Graphics in R, Graphical reporting of results, Time-splitting & SMR, Survival analysis in continuous time, Parametric survival models, Interval censoring, Nested and matched case-control studies, Case-cohort studies, Competing risk models, Multistage models, Bootstrap and simulation.

The methods will be illustrated using R in practical exercises. The Epi package for epidemiological analysis in R will be introduced. Participants are required to have a fairly good understanding of statistical principles and some familiarity with epidemiological concepts. The course will be mainly practically oriented with more than half the time at the computer.

Price: 500 EUR. (250 EUR for countries outside EU-2003 and the like).

Application deadline: 15 April 2006.

Further information at: www.biostat.ku.dk/~bxc/SPE

Organizers:

Krista Fischer, University of Tartu, Estonia

Esa Läärä, University of Oulu, Finland

Bendix Carstensen, Steno Diabetes Center, Denmark

Multiple testing: A clinical trial perspective

Date: 6 March 2006 between 10 am and 4 pm

Place: IDEON, Lund

Course fee: SEK 1500 for participants from organisations that are members of Medicon Valley Academy, SEK 2000 for non-members. The course fee includes an extensive course material, lunch, and coffee.

Course leader: Philip Hougaard, senior specialist in biostatistics at H. Lundbeck A/S, Valby, Denmark. The course is held in English.

Course organizers: Medicon Valley Academy, <http://www.mva.org/biostatistics>

Register on-line today at <http://www.mva.org/composite-148.htm>. Limited number of participants!

Abstract:

The need to perform multiple testing is a major problem in clinical trials. Doing it properly has implications for the design of trials, in particular regarding sample size. I will, of course, start by discussing the need for adjusting for multiple testing in general, but this will only be done briefly. During most of the course, I will assume that this need is already identified, so it is a matter of finding the most sensible approach for adjustment. Thus, I will try to discuss the relative merits of a few of the many procedures that have been suggested to adjust for multiple testing. Several overall approaches have been suggested. One is p-value correction, where the individual p-values are modified to lead to an overall test. The classical procedure is the Bonferroni, but less conservative procedures are available, like the Hochberg approach. Another general approach is a closed testing procedure, where a number of tests are performed on the original significance level and the conclusion for any single hypotheses is then derived from the collection of tests performed. The closed testing procedure may be performed in a symmetric way, or the hypotheses may be prioritised. Also other procedures are possible, particularly in the case of one-way analysis of variance and dose-finding. The approaches may be defined as tests of chosen size; as p-values; or as confidence intervals, but not all approaches make sense in all cases. The power of some of the various methods is also considered. The methods are illustrated with a clinical trial of three doses of a drug compared to placebo. In this case, the interpretation of the results is complicated by the estimates showing a non-monotone pattern. In principle, I would prefer to avoid mathematical details, but this is impossible given that we discuss a number of different procedures that more or less serve the same need. Thus, I will present the necessary details to understand the ideas behind the approaches considered and to make an informed choice of which approach is most relevant in each single case. The choice will depend on the circumstances, including development stage (screening in discovery, phase I, phase III etc) and a precise consideration of the purpose of the trial.

About the course leader:

Philip Hougaard is senior specialist in biostatistics at H. Lundbeck A/S, Valby, Denmark. Together with his previous occupation at Novo Nordisk, he has spent more than 20 years as statistician in the pharmaceutical industry. He is author of the book "Analysis of multivariate survival data", but is also interested in other multivariate statistical problems. He is also external professor at University of Southern Denmark.

European Epidemiology Federation
 European Congress of Epidemiology
Epidemiology and Health Care Practice
 June 28 - July 1 2006
 Utrecht, The Netherlands

Call for abstracts

The organisers of the European Congress of Epidemiology 2006 invite you to submit abstracts for oral or poster presentation. The congress will be held in Utrecht, The Netherlands, from 28 June to 1 July 2006, and is organised by epidemiologists of Utrecht University, under the auspices of the IEA-EEF, and in collaboration with the Netherlands Epidemiological Association.

In the afternoon of June 28 the congress will begin with a plenary keynote session in the medieval University Hall in the City Centre of Utrecht. On June 29 and 30 and July 1, the congress will be held in the Educatorium Building at the Utrecht University Campus (De Uithof).

The goal of this congress is to maintain the highest scientific quality of the presentations and promote the most advanced achievements in our field. Our aim is to provide a comprehensive and educational programme in the field of Epidemiology in Health Care and Public Health, and offer room for contemporary methods and innovations from the perspective of policy makers, professionals and patients. Above all, we want to stimulate open discussion among the congress participants.

All abstracts for oral and poster presentations should be submitted at the congress website before January 1, 2006. Only online electronically submitted abstracts will be processed.

We welcome abstracts on wide range of topics (for example cardiovascular diseases, mental health, and pain syndromes), and disciplines (for example Public Health and Prevention, Clinical Epidemiology, and Occupational Medicine).

About 100 abstracts will be selected for oral presentations during parallel sessions and about 300 abstracts will be selected for poster presentations during session breaks. Letters of acceptance or rejection will be sent to the corresponding author by March 1, 2006. The final scientific programme will be available on the website by April 2006.

It is possible to propose a mini-symposium. Such proposal should be submitted by e-mail, not be submitted via the congress website, before December 1, 2005.

Presenters of abstracts (oral, poster or mini-symposia) are supposed to register and pay the congress fee.

For information about the guidelines for submitting an abstract for oral or poster presentation, or proposals for mini-symposia, we refer to the congress website:

<http://www.euroepi2006.org>

Contact information

For all information, please contact
 Mrs. Evelyn Maurer
 FBU Conference Office
 PO Box 80125
 3508 TC Utrecht, The Netherlands
 Phone: +31 30 253 2728 / Fax: ++31 30 253 5851 / E-mail: euroepi2006@fbu.uu.nl

Universiteit Utrecht

UMC Utrecht

Stillingsopslag

Professorship within epidemiology at the National Institute of Occupational Health, Denmark

Applications are invited for a new professorship in epidemiology at The National Institute of Occupational Health (Danish abbrev.: AMI). The professor will be responsible for special tasks within epidemiology and attached to the project group working with epidemiological research and surveillance. The successful candidate will be responsible for further development of the research profile within the strategic frames, and for creating a strong multi-disciplinary research environment.

For more information on AMI, visit our website at www.ami.dk.

Our wish is to reflect the multiplicity of society, and therefore we encourage everybody who is qualified to seek the job despite gender, age, handicap or ethnic background.

Are you interested?

Please send your application, CV and enclosed documents to:

The National Institute of Occupational Health
Lersø Parkallé 105, DK-2100 København Ø
Mrk. 2005-162-68

Closing date for applications: 12 noon on April 21st, 2006.

Afdeling for Epidemiologisk Forskning ved Statens Serum Institut søger

TO FORSKERE

til forskningsprojekter inden for områderne

- 1) Autoimmune reumatiske sygdomme
- 2) Seksualitet og helbred

Afdeling for Epidemiologisk Forskning er en dynamisk og produktiv forskningsafdeling ved Statens Serum Institut. Vi dækker et bredt forskningsområde og har som mission at udføre årsagssøgende epidemiologiske undersøgelser med international gennemslagskraft. Vi er i alt 50 medarbejdere (heraf 42 forskere, 13 ph.d.-studerende). En beskrivelse af afdelingens forskningsaktiviteter og medarbejdere findes på www.epiresearch.dk. Afdelingen søger nu to forskere til nye, ætiologisk orienterede projekter.

Det ene projekt vedrører udforskning af årsager til kronisk leddegigt, systemisk lupus og andre autoimmune reumatiske sygdomme. Forskeren vil sammen med epidemiologer, statistikere og klinikere udarbejde og gennemføre den konkrete forskningsplan, som kommer til at omfatte både case-kontrol- og kohorte-baserede delprojekter.

Det andet projekt har som overordnet formål at belyse samspillet mellem menneskers seksualitet og helbredsforhold. Projektet, som omfatter både tværsnits-, case-kontrol- og kohortebaserede data, vil foregå i tæt samarbejde med både interne og eksterne samarbejdspartnere.

For begge stillinger gælder, at forskeren vil få indgående kendskab til protokoludarbejdelse, fondsansøgningsprocedurer og de mest anvendte epidemiologiske undersøgelsesdesigns og analysemetoder. Begge projekter rummer gode publikationsmuligheder. Ansættelse vil i første omgang være for 6 måneder med henblik på udarbejdelse af protokol og indledende artikelskrivning. Personer, som har et ønske om at fortsætte i et 3-årigt epidemiologisk ph.d.-forløb, opfordres til at søge.

Kvalifikationer:

Du er en epidemiologisk interesseret læge eller kandidat i f.eks. folkesundhedsvidenskab, humanbiologi, biologi, biostatistik eller en tilstødende faggruppe. Du må meget gerne have forskningserfaring og et basalt kendskab til edb og statistiske begreber. Det er vigtigt, at du er flittig, nysgerrig, grundig og selvstændig, at du behersker engelsk, og at du vil arbejde kreativt og disciplineret med den valgte videnskabelige problemstilling. Til gengæld tilbydes kompetent og seriøs vejledning i et stimulerende og behageligt arbejdsmiljø med dygtige og engagerede kolleger fra mange faggrupper.

Løn- og ansættelsesvilkår

I henhold til overenskomst mellem relevante organisation og Finansministeriet.

Information

Du kan høre nærmere om stillingerne ved at henvende dig til afdelingslæge, dr.med., ph.d. Morten Frisch på tlf. 3268 3160 eller mfr@ssi.dk.

Ansøgning

Send ansøgningen mærket "64009436" elektronisk via jobsiden på www.ssi.dk senest søndag d. 12/3-2006 Vedlæg CV og karakterudskrift, og husk at begrunde hvilket af projekterne, du er interesseret i. Ansættelsessamtaler forventes afholdt snarest efter ansøgningsfristens udløb.

Akademiske afhandlinger

Resumé af ph.d.-afhandlingen 'Infection and vaccination in childhood and risk of multiple sclerosis' af Peter Bager, Afdeling for Epidemiologisk Forskning, Statens Serum Institut

Der undersøges to anerkendte hypoteser om ætiologien af allergi og dissemineret sclerose (DS), der har til fælles, at de begge foreslår en mulig sammenhæng mellem alder ved børnesygdom og udvikling af sygdommene senere i livet. Studiet baserer sig blandt andet på et stort materiale af Københavnske skolehelbredskort med meget præcise oplysninger om alder ved specifikke børnesygdomme indhentet allerede i børneårene og derfor lang tid før DS udvikles og ofte før allergi. Hygiejne-hypotesen foreslår, at den stigende forekomst af allergi i vestlige lande skyldes en mere hygiejnisk livsstil, der har resulteret i en nedsat forekomst af infektionssygdomme i de tidlige leveår, hvor immunsystemet modnes. Det er biologisk muligt, at tidlig alder ved børnesygdomme og specifikke vaccinationer kunne have beskyttet mod allergi og astma, og denne hypotese undersøges for udvalgte børnesygdomme og vaccinationer nævnt herunder. Hypotesen undersøges også ved at bruge antallet af ældre søskende som approksimation af alder ved infektionssygdom. En parallel hypotese foreslår, at børn født ved kejsersnit har en øget risiko for allergi og astma, fordi de har en forstyrret tarmflora, da de ikke udsættes for bakterier fra moderens vaginale og perianale dele under kejsersnit-fødslen, men derimod kun bakterier fra hospitalsmiljøet. Derfor undersøges det, om risikoen for allergi og astma er forbundet med det at være født ved kejsersnit. Årsagen til den relativt sjældne, men invaliderende nervesygdom DS er ukendt. Arvelighed har en vis betydning. En mulig infektiøs ætiologi har været mistænkt og epidemiologiske undersøgelser tyder på, at miljøfaktorer i sen børnealder og tidlig voksenalder har særlig betydning for udvikling af DS. Specielt har man foreslået, at en øget risiko for DS kunne være et resultat af et afvigende immunrespons over for en børnesygdom i en sen alder. Fordi langt de fleste tidligere studier har været baseret på oplysning af alder ved børnesygdom årtier senere i voksenalderen, undersøgte vi hypotesen ved at bruge oplysninger om alder ved nedennævnte børnesygdomme indhentet allerede i børneårene. Tillige blev det undersøgt om børn der senere i livet udviklede DS ofte havde gået i klasse sammen, samt om antallet af ældre søskende er forbundet med risikoen for DS i den danske befolkning.

Materialer og Metode

I allergi og DS studier indsamledes skolehelbredskort for personer som havde gået i skole i København fra 1940'erne og frem, og for hvem vi også havde oplysninger om allergi og DS. Det var i alt tre allergi studier af 2.224 kvinder, og et studie af 455 DS patienter og deres 1.801 kontroller. Skolehelbredskortene indeholdt oplysninger om alder ved mæslinger, skoldkopper, fåresyge, røde

hunde, kighoste, skarlagensfeber, tuberkulose- og koppevaccination. Oplysningerne om allergi kom fra gravide kvinder, der deltog i det landsdækkende studie "Bedre Sundhed for mor og barn" (BSMB) fra 1997-2001: Kvindernes atopiske status bestemte vi ved et specifikt IgE respons over for 11 almindelige luftallergener ved hjælp af blodprøver afgivet under graviditeten, og oplysninger om læge-diagnosticeret allergisk rhinit og astma blev indhentet fra telefoninterviews under graviditeten. Tillige, kvinder i BSMB også registreret i Medicinsk Fødselsregister og født 1973-77 blev inkluderet i et studie af fødselsmåde og risiko for allergisk rhinit og astma (n=9.722). Oplysningerne om DS stammede fra det landsdækkende Danske Sclerose Register. Både for allergi og DS studier blev oplysninger om antal ældre søskende indhentet fra CPR.

Resultater

Allergistudierne viste, at tidlig alder ved de studerede børnesygdomme og vaccinationer ikke er forbundet med en nedsat risiko for atopi, allergisk rhinit eller astma. Det at være født ved kejsersnit var ikke forbundet med en øget risiko for allergisk rhinit (OR 1,2; CI 95% 0,9-1,5), men med en let øget risiko for astma op til tidlig voksenalder (OR 1,3; CI 95% 1,0-1,7). Der var en sammenhæng mellem antal ældre søskende og risiko for allergisk rhinit, men ikke astma. DS-studierne viste, at sen alder ved de studerede børnesygdomme ikke var forbundet med en øget risiko for DS og der var heller ingen sammenhæng med antallet af børnesygdomme i en sen alder (alderen 10-14 år). Der var ikke nogen ophobning af DS blandt klassekammerater. Der var ikke nogen omvendt sammenhæng mellem antal ældre søskende og risiko for DS i den danske befolkning.

Konklusion

For allergi støtter studierne ikke hypotesen om, at tidlig alder ved de undersøgte børnesygdomme og vaccinationer har betydning for udvikling af atopi, allergisk rhinit, eller astma. Det at blive født ved kejsersnit viste ingen sammenhæng med risikoen for allergisk rhinit, men med en øget risiko for astma, hvilket tilsammen ikke støtter den undersøgte hypotese. Forklaringen på sammenhængen med astma er ikke afklaret. Fundet af en omvendt sammenhæng mellem antal ældre søskende og risiko for allergisk rhinit men ikke astma, stemmer godt overens med tidligere fund. For DS støtter resultaterne ikke hypotesen om, at sen alder ved de undersøgte børnesygdomme eller antal ældre søskende har betydning for udvikling af DS.

Resumé af ph.d.-afhandlingen 'Use of Dietary Supplements in Relation to Pregnancy' af Vibeke Kildgaard Knudsen, Afdeling for Epidemiologisk Forskning, Statens Serum Institut

Brug af kosttilskud i forbindelse med graviditet blev undersøgt i tre forskellige studier, alle ved brug af data fra den landsdækkende kohorte Bedre Sundhed for Mor og Barn (BSMB). De 100.000 deltagere i kohorten blev rekrutteret i perioden 1997-2003, og der blev bl.a. indsamlet oplysninger om livsstils- og socioøkonomiske faktorer, samt brug af kosttilskud og medicin i graviditeten.

I det første studie blev efterlevelse af anbefalingen om brug af kosttilskud med folinsyre undersøgt blandt 18.294 kvinder rekrutteret i perioden november 2000 til februar 2002. For hele perioden efterlevede kun 14% af kvinderne anbefalingen. Blandt kvinder der havde planlagt deres graviditet sås dog en stigning i andelen der fulgte anbefalingen, mens der blandt kvinder med delvis og ikke planlagt graviditet ikke sås nogle ændringer. Yderligere fandtes forskelle i livsstils- og socioøkonomiske faktorer: De veluddannede, ikke-rygende, slanke kvinder over 20 år og som var førstegangs-fødende, havde en større sandsynlighed for at have fulgt anbefalingen end de yngre, rygende med kort eller ingen uddannelse.

I Danmark anbefales alle gravide kvinder at tage jerntilskud fra 20. graviditetsuge og indtil fødslen. I det andet studie undersøges efterlevelsen af denne anbefaling, samt hvilke faktorer der determinerer brug af jerntilskud. Denne anbefaling følges i langt højere grad, ca. 75% af kvinderne i BSMB rapporterede brug af jerntilskud. Der var dog en stor del af kvinderne der ikke tog den anbefalede dosis, hvilket delvis må skyldes manglen på jernpræparater med en dosis svarende til den anbefalede. Også her blev der fundet forskelle blandt kvinder der tog vs. ikke tog jerntilskud. De veluddannede, ikke-rygende kvinder, som dyrkede fysisk aktivitet og boede i større byer havde større sandsynlighed for at tage jerntilskud. Desuden havde de kvinder der tog jerntilskud generelt en sundere kost end dem der ikke tog tilskud.

I det tredje studie blev effekten af fiskeolie og hørfrøolie på graviditetsvarigheden undersøgt i et randomiseret kontrolleret forsøg, hvori der indgik 3098 kvinder. Sammenlignet med en kontrolgruppe, som ikke fik nogen behandling, fandtes ingen effekt af nogle af behandlingerne. Dette kan enten skyldes, at der reelt ikke er nogen effekt af de langkædede n-3 fedtsyrer, eller at en effekt ikke kunne observeres i det studiedesign der blev anvendt.